

COINCIDÈNCIES I DIVERGÈNCIES EN L'ENTONACIÓ DE LES INTERROGATIVES DEL CATALÀ I DEL CASTELLÀ*

FRANCISCO J. CANTERO / DOLORS FONT-ROTCHÉS

(Laboratori de Fonètica Aplicada. Universitat de Barcelona)

1 INTRODUCCIÓ

En aquest treball, presentem una comparació entre els patrons melòdics /+interrogatius/ del català i del castellà en parla espontània. Distingirem entre els patrons de l'entonació neutra i els de l'entonació emfàtica en totes dues llengües, els descriurem, i en comentarem les semblances i les divergències, no només quant al nombre de patrons, sinó també quant als trets melòdics de cadascun i a alguns dels aspectes del seu significat semantico-pragmàtic.

Per fer l'anàlisi, ens hem basat en el mètode *Anàlisi Melòdica de la Parla* (AMP)¹ proposat per Cantero (2002), revisat a Font-Rotchés (2007) i establert en forma de protocol a Cantero / Font-Rotchés (2009), el qual és molt adequat per aplicar-ne els resultats a l'ensenyament d'una llengua, ja sigui en qualitat de primera, de segona o de llengua estrangera. Amb això, no volem dir que no pugui ser útil en el camp de l'anàlisi, la síntesi i el reconeixement de la veu o en fonètica clínica (reeducació de la veu i trastorns de la parla), sinó que, fins al moment present, s'ha experimentat, sobretot, en investigacions sobre la descripció de llengües, com les del castellà (Cantero et al. 2002; Cantero / Font-Rotchés 2007; Ballesteros 2011) o del català (Font-Rotchés 2007; 2008); i en la de la interllengua, com català i castellà parlat per hongaresos (Baditzné Pálvölgyi 2010; 2012), o castellà parlat per brasilers (Fonseca / Cantero 2011), per taiwanesos (Liu 2005) o per italians (Devis 2011), per citar-ne algunes.

* Aquest treball ha estat portat a terme dins el marc del *Grup de Recerca en Entonació i Parla* (2009 SGR00233) i del projecte *Anàlisi melòdico del habla* (FFI2009-13214-C02-01) finançat pel Ministeri de Ciència e Innovación.

1. La versió en anglès de *Melodic Analysis of Speech* (MAS) es troba a Font-Rotchés / Cantero (2009).

2 ELS CORPUS DEL CATALÀ I DEL CASTELLÀ. LA METODOLOGIA

Partim d'uns corpus —que, com veurem, són molt similars—, els quals han estat creats per fer la descripció del català (Font-Rotchés 2006) i del castellà (Cantero et al. 2002; Ballesteros 2011; Mateo 2014). Tenen en comú no solament el fet que han estat extrets de la televisió en programes en què predominava el diàleg, com debats, reportatges, tertúlies, concursos, entre d'altres, sinó també que s'hi analitza un nombre ampli de parlants anònims i diversos, i que es tracta de parla espontània.

El corpus de català conté un total de 580 enunciats procedents de 47 hores de gravacions de programes televisius de TV3, TV2 i Canal 33, que van ser emesos entre els anys 1996 i el 2000. Vam obtenir 87 interrogatives absolutes, produïdes per 78 informants (41 homes i 37 dones) amb edats compreses entre 20 i 70 anys i professions diverses.

El corpus de castellà conté més de 2500 enunciats procedents de 100 hores de programes televisius, que van ser emesos entre el 1999 i el 2012. Per a l'estudi, ens hem basat en un total de 80 preguntes, produïdes per 72 informants (27 homes i 45 dones), amb edats compreses entre els 16 i els 83 anys, també amb professions diverses.

Com ja hem dit, ens basem en el mètode Anàlisi Melòdica de la Parla (AMP), el qual és de base empírica i experimental. Consta de l'anàlisi acústica de la melodia per obtenir els valors exactes en Hz, els quals relativitzem i els dibuixem en gràfics. Després, fem experiments perceptius per validar el significat de les melodies, classificar-les i caracteritzar-ne els trets melòdics. En tot el procés, fem servir l'aplicació *Praat* (Boersma / Weenink 1992-2011).

Amb aquest mètode hem pogut establir tres patrons /+interrogatiu/ per al català (Font-Rotchés 2007; 2008) i quatre per al castellà (Cantero et al. 2002; Cantero / Font-Rotchés 2007; Font-Rotchés / Mateo 2011).

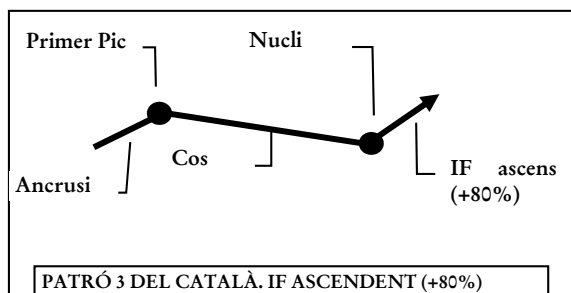
3 ELS PATRONS /+INTERROGATIUS/ NEUTRES DEL CATALÀ I DEL CASTELLÀ

Tant en el corpus de català com en el de castellà els contorns que pertanyen als patrons de l'entonació neutra són majoritaris davant dels de l'emfàtica. Tenim un total de tres patrons neutres, un, en català, i dos, en castellà, els quals es caracteritzen perquè tenen una inflexió final ascendent amb alguna especificitat que els distingeix, tal com veurem més endavant.

3.1 El patró 3. IF ascendent (+80%), del català

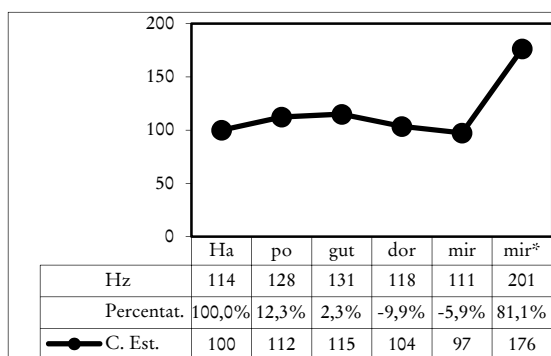
El patró 3 és el patró interrogatiu del català per excel·lència / +interrogatiu –emfàtic –suspens/ i és el més utilitzat en el nostre corpus. El tret que el caracteritza és la inflexió final amb un ascens igual o superior al 80%, tal

com presentem al gràfic 1. Pel que fa al primer pic, es troba a la primera síl·laba tònica amb un ascens que no supera el 40%, seguit del cos en declinació suau fins al nucli o última síl·laba tònica. (Vegeu gràfic 1.)

Gràfic 1. Patró 3 del català. IF ascendent (+80%).

Pel que fa als usos pragmàtics, tenim preguntes per obtenir informació, *Portes vambes?*, *Ha pogut dormir?*, *I la pronúncia, ha anat bé?*, per confirmar-la, *És cantant?*, per fer preguntes retòriques, *Em sembla que està més clar que l'aigua, no?*, *A mi em sembla que l'hem deixat molt guapo, eh?*, i oferiments, *Vol que l'hi comuniquem a alguna persona que està aquí?*

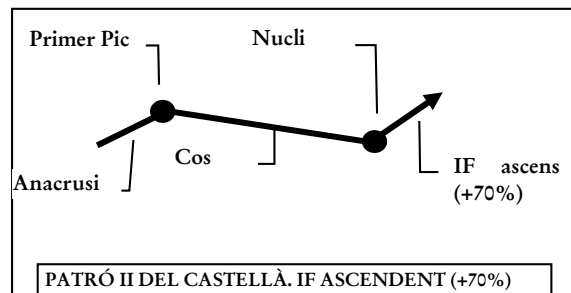

Gràfic 2. Contorn del patró 3 del català: *Ha pogut dormir?*

Al gràfic 2, podem veure el contorn d'una de les preguntes que exemplificàvem *Ha pogut dormir?*, el qual presenta els trets melòdics típics d'aquest patró: primer pic a la primera síl·laba tònica -*gut*, cos amb descens suau, i inflexió final amb un 81,1% d'ascens.

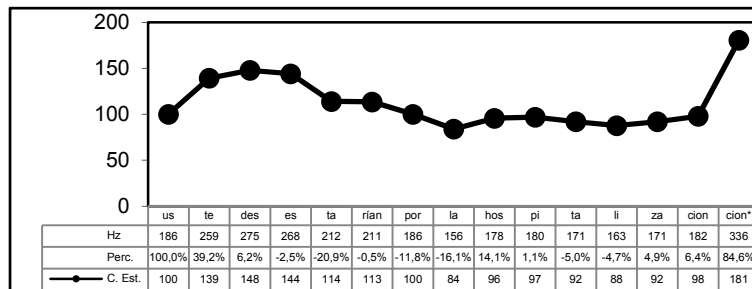
3.2 El patró II. IF ascendent (+70%), del castellà

El patró II. Inflexió final ascendent (+70%), molt similar al del català, també és el patró interrogatiu per excel·lència. Es caracteritza com a /+ininterrogatiu –emfàtic –suspens/ i es distingeix d'altres perquè presenta una inflexió final amb un ascens igual o superior al 70%. Pel que fa al primer pic, se sol trobar a la primera síl·laba tònica, seguit d'un cos amb un descens suau (vegeu el gràfic 3).

Gràfic 3. Patró II del castellà. IF ascendent (+70%).

Aquest patró s'utilitza en preguntes de caràcter neutre per obtenir informació, *¿Te cabe todo ahí?*, *¿Ustedes estarían por la hospitalización?*, per confirmar-la, *¿Me entiendes?*, *¿Y de eso ha mejorado, ¿no?*, *¿Antonia?*, per formular un prec, *¿Me lo puedes repetir?*, i, fins i tot, preguntes retòriques, *¿Mandamos un acorazado?*

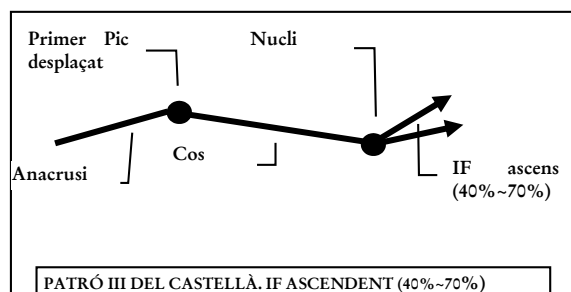
Gràfic 4. Contorn del patró II del castellà *¿Ustedes estarían por la hospitalización?*

El contorn del gràfic 4, *¿Ustedes estarían por la hospitalización?*, presenta una anacrusi amb un ascens total del 48%, que culmina en una vocal àtona posterior a la primera tònica, *-des*, que és on es troba el primer pic. Continua amb un cos descendent, que conté un punt molt baix a *la*, però

que es ressitua a *hospí-*. I, per acabar, la inflexió final, que té lloc a *-ción* i ascendeix un 84,6%.

3.3 El patró III. IF ascendent (40%~70%), del castellà

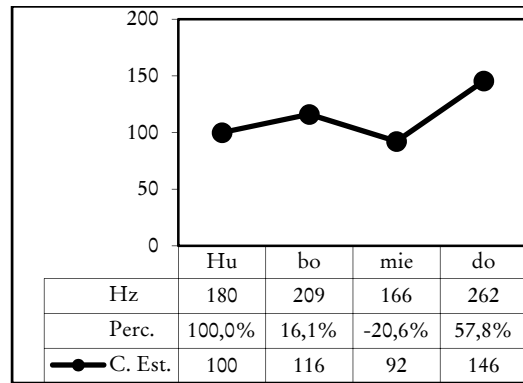
El patró III, Inflexió final ascendent (40%~70%),² que es caracteritza perquè és /+interrogatiu –emfàtic –suspens/, es diferencia de l'anterior no solament per una inflexió final amb un ascens inferior, sinó també perquè presenta de manera sistemàtica un desplaçament del primer pic a una vocal àtona posterior a la primera tònica. Així, doncs, com podem veure al gràfic 5, té aquests dos trets melòdics i un cos en pendent suau.

Gràfic 5. Patró III del castellà. IF ascendent (40%~70%).

Aquest patró, que és complementari del patró II, presenta els mateixos usos pragmàtics. S'utilitza, doncs, per obtenir informació, com l'exemple del gràfic 6, *¿Hubo miedo?* o *¿Haría una coalición con el partido socialista?*, per confirmar-la, *¿Es una indirecta para que me vaya?*, o per fer una petició, en aquest cas, gairebé una súplica a l'audiència, *¿Alguien me llama por teléfono?* No tenim cap cas de pregunta retòrica en el nostre corpus, tot i que creiem que és probable que n'existixin.

2. Originalment, aquest patró III va ser descrit amb un ascens entre un 40% i un 60% i un desplaçament del primer pic cap a una àtona posterior (Cantero et al. 2002; 2007). A l'actualitat, amb l'ampliació del corpus i l'obtenció de contorns similars amb un ascens d'entre un 60% i un 70%, els quals van ser reconeguts en proves perceptives com a /+interrogatiu/, va implicar l'ampliació dels marges de la inflexió final fins a un 70% (vegeu Font-Rotchés / Mateo 2013).

Gràfic 6. Contorn del patró III del castellà IF ascendent (40%~70%)
 ¿Hubo miedo?

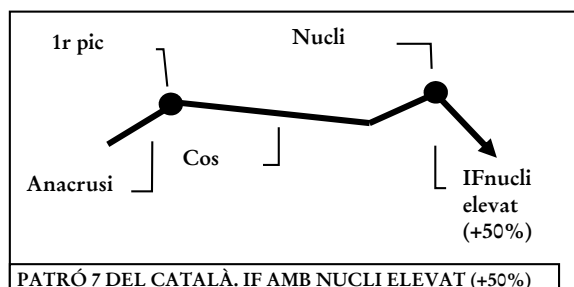
El contorn del gràfic 6 és típic del patró III. Presenta una anacrusi amb un ascens total del 16,1%, que culmina al primer pic, en una síl·laba àtona posterior a la tònica, *-bo*, seguit d'un cos descendent i d'una inflexió final, la qual comença en el nucli, *mie-*, i s'eleva un 57,8% fins a arribar a la darrera síl·laba *-do*.

4 ELS PATRONS /+INTERROGATIUS + EMFÀTICS/ DEL CATALÀ I DEL CASTELLÀ

Els patrons /+interrogatius + emfàtics/ no són tan presents als nostres corpus, però no deixen de tenir molta importància, ja que aporten matisos significatius a les preguntes. En aquest cas, tenim un total de quatre patrons, dos del català i dos del castellà, els quals, a diferència dels neutres, no mantenen cap semblança pel que fa a la inflexió final.

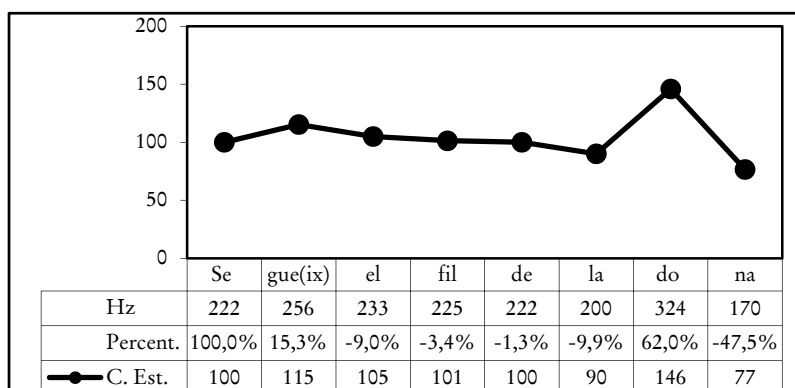
4.1 El patró 7. IF amb nucli elevat (+50%), del català

El patró IF amb nucli elevat (+50%) es caracteritza perquè és /+interrogatiu +emfàtic -suspens/. Com es pot veure al gràfic 7, a la inflexió final, el nucli es troba a la cúspide d'un ascens igual o superior a un 50%, seguit d'un descens fins a arribar a un punt inferior al principi del contorn. Pel que fa a la resta del patró, presenta una anacrusi ascendent fins a un màxim d'un 40%, fins a la primera síl·laba tònica o primer pic, i un cos en declinació suau fins a la síl·laba anterior a l'última tònica, on comença l'ascens, que culmina en el nucli.

Gràfic 7. Patró 7 del català. IF amb nucli elevat (+50%).

Aquest tipus de patró no apareix tan freqüentment com els neutres perquè s'utilitza per fer el mateix tipus de preguntes, però amb una característica afegida: una focalització a la darrera paraula, que es concreta en un ascens molt marcat de més d'un 50%. Així, doncs, tenim preguntes per obtenir informació, *Segueix el fil de la dona?* (vegeu gràfic 8), per confirmar-la, *D'Andalusia?*, per fer una petició, *Em pots repetir les les... opcions?*, o una pregunta retòrica, *Que és lícit?*, en què es focalitza l'interès a la darrera paraula, *dona*, *Andalusia*, *opcions* i *lícit*, respectivament.

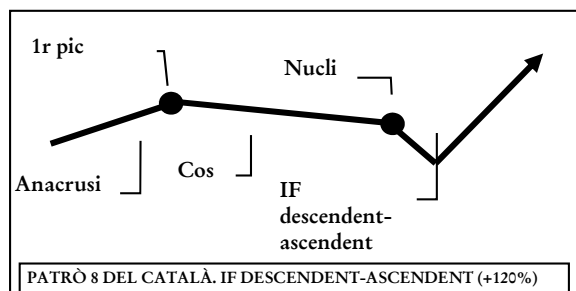

Gràfic 8. Contorn del patró 7 del català. IF amb nucli elevat (+50%) *Segueix el fil de la dona?*

El contorn del gràfic 8 és típic del patró 7. La línia melòdica comença amb un ascens del 15,3% fins a la primera síl·laba tònica o primer pic, *-gueix*; continua en el cos en pendent suau fins a la síl·laba anterior a l'última tònica, on s'inicia un ascens fins a *do-*, d'un 62%; i, finalment, un descens fins a la darrera síl·laba *-na*, el punt més baix del contorn.

4.2 El patró 8. IF descendent-ascendent (+120%), del català

El patró 8. IF descendent-ascendent (+120%) és un patró /+interrogatiu +emfàtic –suspens/ amb una inflexió final circumflexa, que té tres valors i dues direccions: una de descendent, que pot ser més o menys pronunciada, i una altra, d'ascendent, que ha de ser igual o superior a un 120% (vegeu gràfic 9). Si l'ascens és inferior, el contorn es percep com a emfàtic i suspens, i no com a interrogatiu.

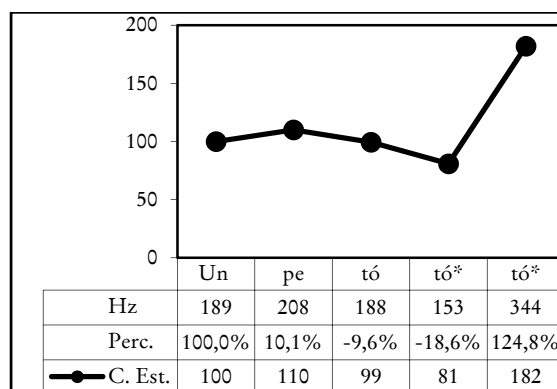

Gràfic 9. Patró 8 del català. IF descendent-ascendent (+120%).

A més d'aquest tret a la inflexió final, el patró es caracteritza perquè presenta un primer pic desplaçat a una síl·laba àtona posterior a la primera tònica amb un ascens de fins a un 50% i un cos amb una declinació suau i constant fins a la darrera síl·laba tònica. Una variant d'aquest contorn és la que en el cos té lloc un ascens a la síl·laba àtona anterior al nucli, on culmina i a partir del qual comença la inflexió circumflexa descendent-ascendent.

Aquest patró és poc utilitzat i cal tenir un corpus molt ampli per trobar-ne mostres, com ja passava al patró 7, amb el qual comparteixen les mateixes característiques: són interrogatius i emfàtics. En tenim tres exemples, un dels quals és *Un petó?* (gràfic 10), que constitueix una pregunta confirmatòria en el context amb un significat d'incredulitat, i un altre, *I no li sap greu treure-se'l?*, amb un matís significatiu que implica complicitat amb l'altra persona.

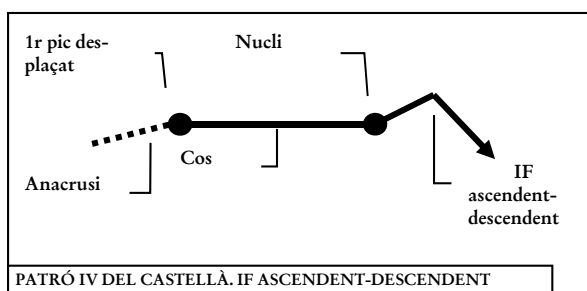
Al gràfic 10 representem l'enunciat *Un petó?*, el qual és un contorn típic del patró 8: primer pic desplaçat a una vocal àtona posterior, *Un pe-*, cos amb una declinació suau i inflexió final descendent-ascendent a la síl·laba tònica *-tó*, amb tres valors i un ascens final d'un 124,8%.

Gràfic 10. Contorn del patró 8 del català. IF descendent-ascendent (+120%) *Un petó?*

4.3 El patró IV. IF ascendent-descendent, del castellà

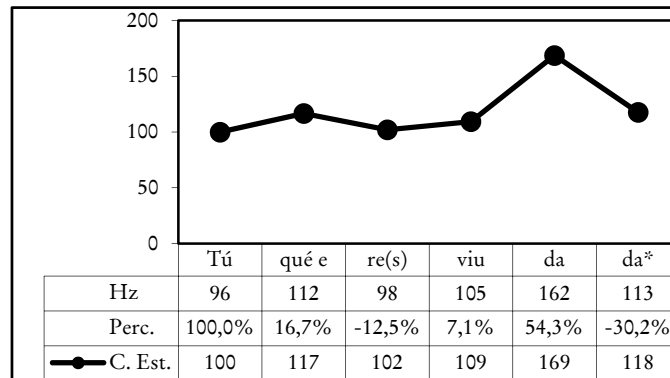
El patró melòdic IF ascendent-descendent (vegeu gràfic 11) es caracteritza perquè és /+interrogatiu +emfàtic -suspens/. Comença amb un ascens suau de fins a un 25%, que arriba al primer pic, que es troba desplaçat a una vocal àtona posterior, un cos pla fins a arribar a la darrera síl·laba tònica o nucli, i una inflexió final circumflexa ascendent-descendent. L'ascens de la inflexió final es percep a partir d'un 25% i tenim exemples que arriben fins a un 55%. El descens es perllonga fins a arribar a un punt més baix d'on comença el contorn. Pot presentar variants que no continguin anacrusi o que el cos sigui descendent.

Gràfic 11. Patró IV del castellà. IF ascendent-descendent.

Aquest tipus de patró s'utilitza per fer preguntes en contextos emfàtics. Els exemples que tenim són preguntes per demanar informació, *¿Tú qué eres, viuda?* (vegeu gràfic 12), *¿Tú quieres que yo me lo coma aquí?*, o per confirmar-la, *Con ella?*, *¿Es bonito?* Melòdicament, cadascuna d'aquestes

preguntes podrien acabar en ascens, seguint el patró III del castellà, però es fa evident que el parlant, quan formula aquestes preguntes, pretén anar més enllà d'obtenir informació, més o menys coneguda, o de confirmar-la, i aporta un matís significatiu de cortesia (Font-Rotchés / Mateo 2013); és a dir, aquest allargament d'una de les vocals de la inflexió final, *viu - da - a**, atenua la pregunta plantejada de forma molt directa: *Tú qué eres, viuda?*

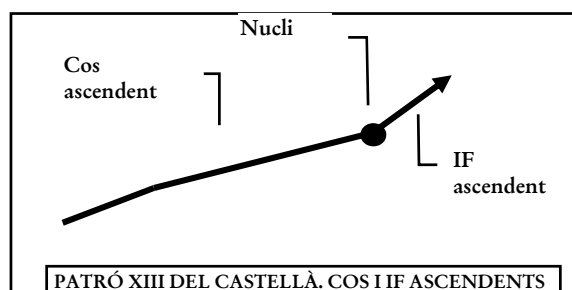

Gràfic 12. Contorn del patró IV del castellà IF ascendent-descendent *¿Tú qué eres, viuda?*

Al gràfic 12, tenim un cas força típic del patró IV. La línia melòdica comença amb un ascens d'un 17% fins a una síl·laba tònica posterior a la primera *Tú qué e-*, continua amb un petit descens seguit d'un ascens d'un 7,1% fins a la darrera vocal tònica, des d'on comença la inflexió final amb dos moviments, un d'ascens i un de descens. En aquest cas, es tracta d'un ascens considerable, d'un 54,3%, i d'un descens en què la línia no acaba de retornar a un punt més baix que l'inicial.

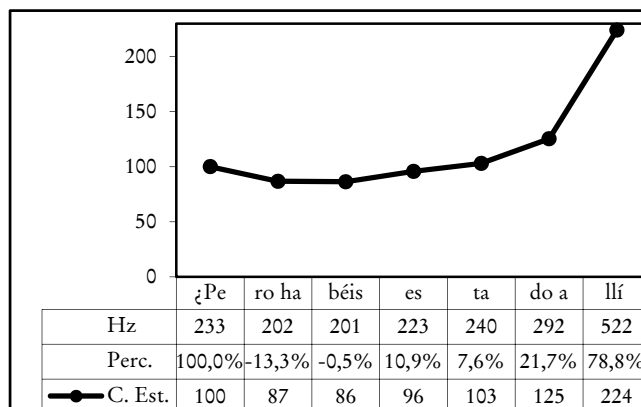
4.4 El patró XIII. Cos i IF ascendants, del castellà

Aquest patró es distingeix de la resta perquè es caracteritza per un ascens continuat des del primer segment tonal de l'enunciat fins al darrer. A vegades, hi ha un petit punt d'inflexió en la darrera síl·laba tònica per continuar amb un ascens fins al final. No sol tenir ni anacrusi ni primer pic i és /+interrogatiu +emfàtic/ (vegeu gràfic 13). L'ascens total d'aquestes melodies pot ser d'entre un 90% a un 140% i el de la inflexió final, d'un 10% fins a un 66%.

Gràfic 13. Patró XIII del castellà. Cos i IF ascendent.

Al gràfic 14, es presenta el contorn melòdic de la pregunta *¿Pero habéis estado allí?*, que respecta les característiques del patró. La línia s'inicia a *Pe-*, descendeix fins a *-ro ha-* i inicia un ascens mantingut fins al final, el qual serà més marcat a les dues darreres síl·labes, *allí*, amb un 78,8% d'ascens. L'ascens total és d'un 124%.

Gràfic 14. Contorn del patró XIII del castellà. Cos i IF ascendent.

Quant al significat de les interrogatives que segueixen aquest patró, en general, són preguntes exclamatives, *¿Y usted me fía?*, *¿Y qué, mucho trabajo hoy?*, a les quals, a vegades, se suma una expressió de sorpresa, *¿Pero habéis estado allí?*, o de complicitat, *¿Te parece bien?*, un repte, *¿Te atreves?*, o un oferiment, *¿Entramos?*

5 DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

En els nostres corpus de parla espontània, hem trobat un total de set patrons melòdics /+interrogatius/, tres del català i quatre del castellà. La descompensació quant a nombre rau en les interrogatives neutres —el català

només té un patró i el castellà, dos—, mentre que a les emfàtiques, totes dues llengües en tenen dos.

5.1 Les interrogatives neutres

A la taula 1, presentem els patrons de les preguntes absolutes neutres del català i del castellà. La tradició lingüística de totes dues llengües ha definit aquest tipus de preguntes amb un patró ascendent, tant en català com en castellà.³

Cal, dir, però, que des del mètode Anàlisi Melòdica de la Parla (AMP), les diferents parts dels patrons es descriuen amb uns marges de dispersió amb valors exactes, expressats en percentatges d'ascens o de descens. Entenem que aquests marges són molt importants, ja que fixen, en el cas de les interrogatives neutres, quin és el percentatge mínim d'ascens que ha de tenir una pregunta per ser interpretada com a tal per un parlant nadiu.

Patrons del català	Patrons del castellà
<p>Primer Pic Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF ascens (+80%)</p> <p>PATRÓ 3 DEL CATALÀ. IF ASCENDENT (+80%)</p>	<p>Primer Pic Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF ascens (+70%)</p> <p>PATRÓ II DEL CASTELLÀ. IF ASCENDENT (+70%)</p>
	<p>Primer Pic desplaçat Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF ascens (40%-70%)</p> <p>PATRÓ III DEL CASTELLÀ. IF ASCENDENT (40%-70%)</p>

Taula 1. Patrons de les interrogatives absolutes neutres del català i del castellà.

Per a les preguntes absolutes neutres, totes dues llengües tenen un patró pràcticament idèntic. Només els separa un 10% de diferència en el punt on es va establir el marge mínim d'ascens, un 80%, per al patró 3 del català, i

3. Pel que fa al català, vegeu Bonet (1986), Prieto (2002) (model mètric i autosegmental), Fernández-Planas et al. (2004) (AMPER – Atlas Multimèdia de la Prosòdia de l'Espai Romànic) i Font-Rotchés (2007; 2008) (Anàlisi Melòdica de la Parla-AMP), entre d'altres. Pel que fa al castellà, vegeu Navarro Tomás (1944), Face (2004) i Estebas / Prieto (2010) (model mètric i autosegmental), Martínez Celdrán / Fernández Planas (2003) (AMPER) i Cantero et al. (2002), Cantero / Font-Rotchés (2007) (AMP), entre d'altres.

un 70%, per al II del castellà. El que sí que és un element diferencial és l'existència del patró /+interrogatiu/ III del castellà, el qual no solament presenta un ascens inferior a la inflexió final (40%~70%), sinó que també ha de tenir forçosament el primer pic desplaçat a una àtona posterior. Un patró molt semblant com aquest existeix en català, el patró 2, però té un valor /+suspens/, és a dir, que és propi dels enunciats no acabats.

Els tres patrons de la interrogativa neutra, un del català i dos del castellà, tenen uns usos pragmàtics compartits: preguntes per obtenir informació, per confirmar-la i per fer preguntes retòriques. També, trobem oferiments, en el patró 3 del català, prec, en el II, del castellà, i peticions, en el III, del castellà.

5.2 Les interrogatives emfàtiques

Els patrons de les interrogatives emfàtiques són més variats. Fins al moment present, n'hem pogut descriure dos de diferents per a cada llengua (vegeu taula 2), alguns dels quals la tradició lingüística no esmenta, mentre que d'altres s'intueixen en esquemes de corbes que presenta el text, com les melodies que semblen del patró 7 del català (Prieto 2002: 435-436), o en alguns sonogrames i en la descripció d'un patró del castellà amb inflexió tonal circumflexa, ascendent-descendent (Estebas-Vilaplana / Prieto 2010; Vizcaíno / Cabrera 2011, a Gran Canaria).

En el cas del patró del castellà que anomenen circumflex, no sabem si fan referència al patró IV (IF ascendent-descendent) o al VII (IF amb nucli elevat) del castellà —aquest darrer és molt similar al del català que tenim a la taula 2. Aparentment, tots dos patrons, el IV i el VII, presenten una línia melòdica molt semblant que es pot confondre fàcilment. La diferència es troba en el punt d'inici de la inflexió final, que és determinant perquè perceptivament tenen un valor significatiu diferent. De fet, ja vam demostrar en proves de percepció, tant en català (Font-Rotchés 2007; 2008) com en castellà (Cantero / Font-Rotchés 2007), que són diferents perquè tenen valors significatius diferents.

Patrons del català	Patrons del castellà
<p>1r pic Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF nucli elevat (+50%)</p> <p>PATRÓ 7 DEL CATALÀ. IF AMB NUCLI ELEVAT (+50%)</p>	<p>1r pic desplaçat Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF ascendent-descendent</p> <p>PATRÓ IV DEL CASTELLÀ IF ASCENDENT-DESCENDENT</p>
<p>1r pic Nucli</p> <p>Anacrusi Cos IF descendent-ascendent</p> <p>PATRÓ 8 DEL CATALÀ. IF DESCENDENT-ASCENDENT (+120%)</p>	<p>Nucli</p> <p>Cos ascendent IF ascendent</p> <p>PATRÓ XIII DEL CASTELLÀ. COS I IF ASCENDENTS</p>

Taula 2. Patrons de les interrogatives absolutes emfàtiques del català i del castellà.

En aquest sentit, el patró interrogatiu IV amb IF ascendent-descendent, del castellà, no equival al patró 7 amb IF amb nucli elevat, del català (vegeu taula 2), ja que aquest darrer no té un final circumflex, sinó un descens: la inflexió s'inicia en un punt amb una elevació igual o superior al 50% davant del segment anterior. Ara bé, tots dos patrons interrogatius i emfàtics tenen un patró similar en l'altra llengua, però amb un valor exclusivament emfàtic: el patró 5 IF ascendent-descendent, del català, i el patró VII amb nucli elevat, del castellà, respectivament.

Quant al patró interrogatiu 8 IF descendent-ascendent del català té un equivalent en castellà, el patró X, amb un valor emfàtic. I un fenomen semblant passa amb el XIII /+interrogatiu/ del castellà, del qual tenim alguns exemples en català, que no estan descrits com a patró, sinó com una variant emfàtica (Font-Rotchés 2007).

Constatem, doncs, que en totes dues llengües existeixen melodies semblants, i que dóna la coincidència que cada patró /+interrogatiu +emfàtic/ d'una llengua que hem trobat equival a un d'emfàtic de l'altra.

Des del punt de vista significatiu, els enunciats que segueixen aquests patrons expressen valors molt diversos, segons el context en què es troben: els seus usos pragmàtics formen part del que des d'AMP s'anomena entonació paralingüística que Cantero / Mateo (2011) han desenvolupat en tres

àmbits: entonació emocional, de focus i de cortesia, els quals hem pogut veure en els corpus.

Així, doncs, *sorpresa* o *incredulitat* entrarien en l'àmbit de l'entonació emocional; *dubte* o *confirmació*, expressats en la darrera paraula del contorn, pertanyerien a l'entonació de focus; i la *cooperació* amb l'interlocutor i determinat tipus de preguntes *retòriques*, serien de l'àmbit de l'entonació de cortesia.

Aquests significats que aquí apuntem són un primer pas per anar avançant en la complicada relació entre l'entonació emfàtica i els significats pragmàtics, però caldrà fer estudis més específics, alhora que també serà necessari fer comprovacions perceptives d'aquestes melodies que pertanyen a patrons, els quals, en principi, només hem descrit com a emfàtics, però que en l'altra llengua són, a més a més, interrogatius.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BADITZNE PÁLVÖLGYI, KATA (2010): «Fenòmens tonals conflictius en la llengua catalana i l'hongaresa investigats en la interllengua hongaresa-catalana». *Actes del Catorzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Barcelona, PAM, vol. III, p. 233-247.
- BADITZNE PÁLVÖLGYI, KATA (2012): *Spanish Intonation of hungarian learners of Spanish: yes-or-no questions*. Tesi doctoral. University of Eötvös Loránd, Budapest. Biblioteca Phonica. http://www.publicacions.ub.edu/revistes/phonica-biblioteca/15_Kata.pdf (consultat el 10-06-14).
- BALLESTEROS PANIZO, M. PILAR (2011): *La entonación del español del norte*. Tesi doctoral. Dep. Filologia hispànica, Universitat de Barcelona.
- BONET, EULÀLIA (1986): «L'entonació de les formes interrogatives en barceloní». *Els Marges*, vol. 33, p. 103-117.
- BOERSMA, PAUL / WEENINK, DAVID (1992-2011): *PRAAT. Doing phonetics by computer*. Institute of Phonetic Sciences, University of Amsterdam. <http://www.praat.org>
- CANTERO, FRANCISCO J. *et al.* (2002): «Patrones melódicos de la entonación interrogativa del español en habla espontánea». *Actas del II Congreso de Fonética Experimental*. Sevilla, Universidad de Sevilla, p.118-123.
- CANTERO, FRANCISCO J. (2002): *Teoría y análisis de la entonación*. Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona.
- CANTERO, FRANCISCO J. / FONT-ROTCHÉS, DOLORS (2007): «Entonación del español en habla espontánea: patrones melódicos y márgenes de dispersión». *Moenia*, vol. 13, p. 69-92.
- CANTERO, FRANCISCO J. / FONT-ROTCHÉS, DOLORS (2009): «Protocolo para el análisis melódico del habla». *Estudios de Fonética Experimental*, vol. 18, p. 17-32.
- CANTERO, FRANCISCO J. / MATEO, MIGUEL (2011): «Análisis Melódico del Habla: complejidad y entonación en el discurso». *Oralia*, vol. 14.
- DEVÍS, EMPAR (2011): «La entonación del español hablado por italianos». *Didáctica (Lengua y Literatura)*, vol. 23, p. 35-58.

- ESTEBAS-VILAPLANA, EVA / PRIETO, PILAR (2010): «Castilian Spanish intonation». PRIETO, PILAR / ROSEANO, PAOLO (ed.): *Transcription of Intonation of the Spanish Language*. München, Lincom Europa, p. 17-48.
- FACE, TIMOTHY L. (2004): «The intonation of absolute interrogatives in Castilian Spanish». *Southwest Journal of Linguistics*, vol. 23 (2), p. 65-80.
- FERNÁNDEZ-PLANAS, ANNA M. *et al.* (2004): «Interrogatives absolutes al barceloní i al tarragoní (estudi contrastiu)». *Estudios de Fonètica Experimental*, vol. 13, 2004.
- FONSECA, ALINE / CANTERO, FRANCISCO J. (2011): «Características da entonação do espanhol falado por brasileiros». *Actas do VII Congresso Internacional da ABRALIN*. Curitiba (Brasil), p. 84-98. http://www.abralin.org/abralin11_cdrom/artigos/Aline_de_Oliveira.PDF (consultat el 20-08-2012).
- FONT-ROTCHÉS, DOLORS (2006): *Corpus oral de parla espontània*. Biblioteca Phonica, vol. 4. <http://www.publicacions.ub.edu/revistes/phonica-biblioteca/> (consultat el 20-08-2012).
- FONT-ROTCHÉS, DOLORS (2007): *L'entonació del català*. Barcelona, PAM.
- FONT-ROTCHÉS, DOLORS (2008): «Els patrons entonatius de les interrogatives absolutes del català central». *Llengua i Literatura*, vol. 19, p. 299-329.
- FONT-ROTCHÉS, DOLORS / MATEO, MIGUEL (2011): «Absolute interrogatives in Spanish, a new melodic pattern». *Actas do VII Congresso Internacional da ABRALIN*. Curitiba (Brasil), p. 1111-1125. http://www.abralin.org/abralin11_cdrom/artigos/Dolors_Rotches.PDF (consultat el 20-08-2012).
- FONT-ROTCHÉS, DOLORS / MATEO, MIGUEL (2013): «Entonación de las interrogativas absolutas del español meridional en habla espontánea», *Onomázein*, vol. 28, p. 256-275.
- LIU, YEN-HUI (2005): La entonación del español hablado por taiwaneses. Biblioteca Phonica, vol. 2. <http://www.publicacions.ub.edu/revistes/phonica-biblioteca/> (consultat el 20-08-2012).
- MARTÍNEZ CELDRÁN, EUGENIO / FERNÁNDEZ, ANNA M. (2003): «Taxonomía de las estructuras entonativas de las modalidades declarativa e interrogativa del español estándar peninsular». HERRERA, ESTHER / MARTÍN, PEDRO (ed.): *La tonía: dimensiones fonéticas y fonológicas*. México, El Colegio de México.
- MATEO, MIGUEL (2014). *La entonación del español meridional*. Tesis doctoral. Dep. Didáctica de la Llengua i la Literatura. Universitat de Barcelona. <http://www.tdx.cat/handle/10803/132583> (consultat el 10-06-14).
- NAVARRO TOMÁS, TOMÁS (1944): *Manual de entonación española*, cuarta edición, 1974. Madrid, Guadarrama.
- PRIETO, PILAR (2002): «Entonació». SOLÀ, JOAN (ed.): *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona, Empúries, vol. 1, p. 393-462.
- VIZCAÍNO, FRANCISCO / CABRERA, MERCEDES (2011): «Semántica procedimental y entonación de los enunciados interrogativos de Las Palmas de Gran Canaria». HIDALGO, ANTONIO / CONGOSTO, YOLANDA / QUILIS, MERCEDES (ed.): *El estudio de la prosodia en España en el siglo XXI: perspectivas y ámbitos*. Valencia, Universitat de València, Anejo 75 de *Quaderns de Filologia*.